

Bartłomiej Koszarek

Bukowiańskie Centrum Kultury „Dom Ludowy”, Bukowina Tatrzańska

NARODZINY BUKOWIAŃSKIEGO TEATRU I JEGO DZISIEJSZY REPERTUAR

Teatr i Chór Włociański w Bukowinie pod Jaworzyną w Tatrach – taką właśnie nazwę nosił regionalny zespół teatralny, który narodził się na bukowiańskich wierchach jesienią 1923 roku z inicjatywy miejscowych nauczycieli Michaliny i Franciszka Ćwizewiczów. Początkowo członkami zespołu była młodzież szkolna, a z czasem również dorośli górale – rodzice młodych aktorów. Zanim jednak wybudowano Dom Ludowy, gdzie dziś Teatr ma swoją siedzibę, działał on przy szkole. W największej z klas wybudowano specjalnie scenę, aby tam mogły odbywać się próby i przedstawienia. Od początku patronat nad Teatrem objął Związek Teatrów i Chórów Włociańskich we Lwowie – było to zarówno nobilitujące jak i pomagało w pozyskiwaniu scenariuszy sztuk teatralnych. Zainteresowanie grupą teatralną wśród bukowian było ogromne, jednak przyjęcie do zespołu było warunkowane posiadaniem własnego góralskiego stroju. Reżyserią przedstawień i przygotowaniem scenografii zajmowała się Michalina Ćwizewiczowa. Grano głównie sztuki teatralne pisane gwara, pióra Wojciecha Brzegi czy Feliksa Gwiżdża, a także innych twórców ludowej literatury. Zespół szybko zyskał sobie wielu sympatyków w całym regionie. W ciągu zaledwie kilku lat swej działalności wystawił ponad 20 premier teatralnych, stawiając sobie za cel wybudowanie Domu Ludowego – swojego miejsca pod Tatrami.

II wojna światowa przerwała na kilka lat działalność Teatru, ale już pod koniec 1945 roku w Domu Ludowym w Bukowinie zaprezentowano sztukę pt. *Narieczona z Podhala*. Do końca lat czterdziestych ubiegłego stulecia Teatr wyjeżdżał ze swoimi sztukami na Górny i Dolny Śląsk, a na Wybrzeżu wystawiona została sztuka Franciszka Dominika pt. *Ojcowizna* wyreżyserowana przez Stanisławę Pielawską.

W 1960 roku kierownictwo zarówno nad Domem Ludowym jak i zespołem teatralnym objął Józef Pitorak – wychowanek Franciszka Ćwizewicza, wszechstronnie utalentowany artysta rodem z Bukowiny. Między innymi pisał i reżyserował sztuki teatralne o góralskim świecie, jego obyczajach, dylematach, ale również radościach. Sztuki wychodzące spod jego pióra, grane przez bukowiańskich aktorów ujmowały serca widzowi, zarówno przyjeżdżających już wtedy do Bukowiny turystów jak i miejscowych

Lata trzydzieste XX w.; archiwum Domu Ludowego w Bukowinie Tatrzańskiej

„Baby i dezerty”, 2009 r.; archiwum Domu Ludowego w Bukowinie Tatrzańskiej

„O Kubiku z Czarnego Dunajca”, 2006 r.; fot. W. Kubina

„Zielone obyczaje”, 2016 r.; fot. W. Kubina

gazdów. *Zielone obyczaje*, *Portki*, *Zatrąceniec* i *Wesele góralskie* jego autorstwa wystawiane są na deskach Domu Ludowego po dziś dzień. Po dziś dzień, nie gaśnie też zainteresowanie aktorów zawodowych tym, co się dzieje na deskach góralskiego teatru. Nierzadko odwiedzali bukowian Wojciech Siemion, Gustaw Holoubek, Magdalena Zawadzka czy Anna Dymna a w ostatnich latach Michał Żebrowski i Stanisław Jaskułka. Regionalny Zespół Teatralny im. Józefa Pitoraka z Bukowiny Tatrzańskiej obecnie w swym repertuarze posiada kilka sztuk teatralnych. Jest to godne uwagi, gdyż aktorzy-amatorzy to wolontariusze, społecznicy, regionalni zapaleńcy, ktoś rzekłby – wariaci patrząc na pazerność otaczającego świata. Teatr prezentuje więc Molierowskie adaptacje sztuk pt.: *Lykorkz mimo włosnyj woli* i *Skąpiec*, Fredrowskie: *Baby i dezerterzy* czyli *Damy i huzary* i *Gwóttu co sie nie robi* oraz *Portki Zatrąceńca* i *Zielone obyczaje* pióra Józefa Pitoraka, jak również sztukę Ryszarda Łatko pt. *Tato, tato sprawa się rypła*.

TEATRALNE KALENDARIUM

- 1923 – powstanie Teatru w Bukowinie
- 1928 – rozpoczęcie budowy Domu Ludowego
- 1926 – występy Teatru na Śląsku
- 1932 – otwarcie Domu Ludowego
- 1936 – udział członków zespołu na olimpiadzie tańca w Berlinie i Hamburgu
- 1945 – pierwsza powojenna premiera sztuki teatralnej (*Narieczona z Podhala*)
- 1949 – I miejsce Teatru i Chóru Włosciańskiego z Bukowiny Tatrzańskiej na Światowym Festiwalu Młodzieży w Budapeszcie
- 1961 – *Zatrąceniec* został zaadaptowany w „łódzkiej filmówce” przez Adama Hanuszkiewicza i przedstawiony w Teatrze Telewizji
- 1963 – sztuka teatralna pióra Józefa Pitoraka pt.: *Zatrąceniec* nagrodzona przez Zarząd Główny Społecznego Komitetu Przeciwalkoholowego w Warszawie za „wybitne treści profilaktyczno-edukacyjne”
- 1969 – *Zatrąceniec* (pióra i reżyserii Józefa Pitoraka) wystawiony na deskach Teatru Starego w Krakowie
- 1971 – Teatr przyjmuje nazwę: Amatorski Zespół Teatralny im. Józefa Pitoraka z Bukowiny Tatrzańskiej
- 1973 – przyznanie Zespołowi Teatralnemu przez Ministra Kultury i Sztuki nagrody III stopnia za „twórczość artystyczną i upowszechnianie kultury i folkloru swojego regionu”
- 2004 – aktorzy Amatorskiego Zespołu Teatralnego im. Józefa Pitoraka otrzymali specjalne dyplomy od Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Teatralnej w Warszawie za „wieloletnią działalność służącą rozwojowi kultury polskiej wsi”

Jubileuszowe spotkanie pokoleń w 2013 r.; fot. W. Kubina

- 2009 – stworzenie sezonów teatralnych, zimowego i letniego (spektakle są wystawiane w każdą środę od końca grudnia do końca marca i od końca czerwca do połowy września).
- 2009 – zespół otrzymuje Medal 100-lecia Towarzystwa Kultury Teatralnej „w uznaniu wybitnych zasług dla kultury teatralnej” przyznany przez Zarząd Główny Towarzystwa Kultury Teatralnej w Warszawie.
- 2010 – przyznanie Nagrody Honorowej im. Oskara Kolberga, „za całokształt działalności i wybitne osiągnięcia” dla Amatorskiego Zespołu Teatralnego im. Józefa Pitoraka z Bukowiny Tatrzańskiej
- 2012 – zdobycie nagrody Grand Prix za sztukę *Zatraceniec* na XXXVII Przeglądzie Teatrów Regionalnych Małopolski w Czarnym Dunajcu
- 2013 – obchody Jubileuszu 90-lecia istnienia Teatru z Bukowiny Tatrzańskiej
- 2013 – uhonorowanie Teatru przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdana Zdrojewskiego Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”
- 2016 – premiera sztuki pióra Józefa Pitoraka pt.: *Zielone obyczaje* i zmiana nazwy grupy na: Regionalny Zespół Teatralny im. Józefa Pitoraka z Bukowiny Tatrzańskiej